

Model statku wiślanego, tzw. galara

NUMER INWENTARZA:

CMM/ŻŚ/20

TYTUŁ:

Model statku wiślanego, tzw. galara

AUTOR:

Paweł Zieliński

CZAS POWSTANIA:

1966

TYP OBIEKTU:

model

RODZAJ:

technika

WYSOKOŚĆ:

36 mm

SZEROKOŚĆ:

270 mm

DŁUGOŚĆ:

840 mm

SKALA:

1:25

WŁAŚCICIEL:

Narodowe Muzeum Morskie w Gdańsku

SŁOWA KLUCZOWE:

galara, Wiśła, spław

KOLEKCJA:

modele

MIEJSCE POWSTANIA:

Gdańsk, Polska

MIEJSCE POZYSKANIA:

Gdynia, Polska

MATERIAŁ:

drewno

TECHNIKA:

modelarstwo rekonstrukcyjne

DZIAŁ:

Historii Żeglugi Śródlądowej

LOKALIZACJA:

Spichlerze na Ołowiance w Gdańsku, wystawa

OPIS:

Rozkwit żeglugi spławowej na polskich rzekach w XVI–XVIII w. wpłynął na intensyfikację produkcji szkatułniczej, w efekcie której powstały specyficzne typy statków spławowych, dostosowane zarówno do lokalnych warunków (np. licznych mielizn), jak i do przewozu dużych ładunków. Do stosunkowo najprostszych technicznie jednostek, wywodzących się z tratwy, należały komiegi i galar. Galar (podobnie jak komieg) był prostą jednostką bezzagłową, mającą kształt wydłużonego prostokąta, o lekko ku górze wzniesionym dziobie i rufie. Dno i burtę łączone na styk. Dwa pasy burtowego poszycia, nieco rozchylone na zewnątrz, montowane na styk. Kadłub usztywniały denniki, burty – wregi. Do sterowania wykorzystywano drygawki. Początkowo galary wykorzystywane były jedynie lokalnie, a do powszechnego użycia weszły pod koniec XVIII w. Spławiano nimi zarówno zboże, jak i sól, wapno, żywność. Początkowo galary (a także komiegi) były w porcie docelowym sprzedawane na drewno. Dopiero w XX w., dzięki holownikom, pływały również w górę rzek. W XIX w. galary funkcjonowały w dwóch odmianach: galar ulanowski i galar krakowski. Krakowski miał do 21 m długości i 8 szerokości. Ładowność: 280–400 korców (4,6–6,5 łasztów). Załoga 6 – 8 osób. Model powstał w ramach prowadzonej przez Muzeum Morskie od 1961 r. modelarskiej rekonstrukcji dawnych statków spławowych. Na podstawie rysunków inwentaryzacyjnych tych jednostek, sporządzonych w 1796 r. na przystani w Krzeszowie nad Sanem przez inżyniera Beneventusa Losy von Losennau, Mieczysław Boczar z Krakowa opracował dla Muzeum Morskiego plany modelarskie. Dzięki nim gdański modelarz Paweł Zieliński do 1973 r. wykonał całą serię modeli statków spławowych z XVIII w. oraz modeli wiślanich statków parowych z XIX i XX w. Kolekcja ta – unikatowa w skali kraju – jest do dziś stale rozbudowywana. Wartość merytoryczną tej kolekcji podwyższa fakt, że Paweł Zieliński sam był marynarzem pływającym na barkach, w związku z czym był w stanie skorygować (na podstawie swego doświadczenia) ewentualne nieścisłości w planach i rysunkach.

